

ARADI KÖZLÖNY

POLITIKAI, TÁRSADALMI ÉS KÖZGAZDASÁGI NAPILAP.

SZERKESZTŐSÉG:

Aradi és csanádi egyesült vasutak palotájában, főbejárat-tól balra az udvarban. — Kéziratokat nem adunk vissza.

Telefon-szám: 357.

ELŐFIZETÉS: Helyben: évre 12 frt, 1/2 évre 6 frt, 1/4 évre 3 frt, 1 óra 1 frt. — Vidéken 1 évre 14 frt, 1/2 évre 7 frt, 1/4 évre 3 frt 50 kr, 1 óra 1 frt 20 kr.

HIRDETÉSEK: 6-hasábos petit sor egyszer 10 kr, minden következőnél 8 kr. Bélyegdíj külön 30 kr. Nyilttér sora 20 kr.

KIADÓ-HIVATAL:

ARADI NYOMDA RÉSZVÉNYTÁRSASÁG (az aradi és csanádi egyesült vasutak palotájában.)

Telefon-szám: 161.

Szesziparunk.

Arad, szeptember 9.

(K.) A pénzügyi miniszter expozéjának egyik kimagasló része az, amelyben a nagyon pangó szeszipar, főleg a mezőgazdasági szeszgyártás bajainak orvoslásával foglalkozik.

A szeszipar a magyar ipari termelésnek ép oly fontos, ha nem fontosabb ága, mint a malomipar s az idők nehéz járását még jobban megsínylette, mint emez.

A tultermelés, mely a magas contingentálás folytán jelentkezett, a mezőgazdasági nyers anyagok fokozatos érték csökkenése mellett, külön is hozzájárult a szesztermények árhanyatlásához, ugyannyira, hogy manapság a szeszgyártás önmagában nem is állhat fenn, ha csak az italmérési haszonbérletek üzletkörüvel össze nem kapcsolatik.

A nehéz gazdasági viszonyok folytán az ipari szeszgyáraknak legalább felerészét bezárni kellett s a nagy szeszgyárak is üzemkörülozással tudnak úgy, ahogy megmaradni; amely körülozés azonban az aránylagos termelési költségek szaporodását vonja maga után.

A mezőgazdasági szeszgyárak pedig, melyeket a törvényhozás bölcsessége a mezőgazdasági termelés intenzivitásának fejlesztése érdekében létesített, épenséggel bukófélben vannak, csak ráfizetéssel dolgoznak s egyenesen ráutalvák, hogy regale bérletekkel, tehát oly üzletággal foglalkozzanak, amely nem gazdáknak való s a melyet akkor is, a mikor italmérési joguk birtokában voltak a földes urak, haszonbérlet útján jövedelmezettek.

Igy állván a dolgok, a legfőbb ideje, hogy a kormány e fontos ipari és gazdasági üzletágak bajainak sanálásával foglalkozzék.

Melyek a kormány javaslatai?

Először is a tultermelés apasztása. Erre két módot is felemlít. Először a meglevő készleteket apasztja az által, hogy 100 ezer hektoliter szesznek a külföldre való kivitelére rendkívüli praemiumokat nyújt, másodsor, és ez már állandó jellegű, a Magyarországra eső kontingensből majdnem 15,000 hektolitert Ausztriának átenged.

Az első eszköz mindenesetre jelentékenyen fogja a meglevő készletek apadását előmozdítani. Az utóbbi is részben közre hathat a viszonyok javulására, de ettől valami nagy credményt nem várunk, mert a meglevő kontingensen belül is éltek a gyárosok önszántukból üzemkörülozással s mert az Ausztria részére átengedett nagyobb kontingens az ausztriai keresletet is apasztani fogja.

Egy további orvosság, a mely a fogyasztás emelésére hivatott, a 15 forintos

kimérési adótétel törlése s ennek részben a 35 forintos fogyasztási adó tételhez való csatolásával. Ez kétségtelenül egyszerűsíteni fogja a kezelést s a mennyiben a mostani 50 forintos kettős adótétel apasztatik végösszegében, annyival javulhat a szesznek termelési ára.

Végül külön támogatásban részesíti a gazdákat, illetve a mezőgazdasági szeszgyárakat azzal, hogy a termelést az egész éven keresztül megengedi, ami a hízalás szempontjából fontos, ami által elérhető lesz az, hogy a marhahízalás nem torlódik össze egy időre s így a gazdák nem rontják saját maguk a tulságos kínálattal az árakat. De a legnagyobb kedvezményt azzal szándékozik adni a kormány, hogy a mezőgazdasági szeszgyárak termelési praemiumát az eddigi 7 frt, 4 frt, illetve 2 frtről feljebb emeli.

Örömmel üdvözöljük a kormányt e kedvezményekért, a melyekre a szeszipar tényleg reá van szorulva, s a mely csak milliókban kifejezhető nagy pénzügyi érdekeit érinti hazánknak.

Ettől a támogatástól várhatjuk részben a nyomott termény árak emelkedését is, a melyet a világpiacz versenyén kívül különösen a sertésvész is érzékenyen érintett.

Wekerle visszavonulása czimmal a „Budapesti Napló” az alábbi politikai hirt teszi közzé: „Wekerle Sándor — mint értesültünk — a napokban meghitt barátjainak tudtára adta azt az elhatározását, hogy a közpályáról visszavonul és már a jövő országgyűlésre se vállal mandátumot. Wekerle barátai hangsúlyozzák, hogy ennek az elhatározásnak a rugói nem függnék össze az aktuális politika kérdéseivel; s hir szerint nem is arról van szó, hogy Wekerle Sándor véglegesen visszavonuljon a közéletből, hanem csupán arról, hogy egy előreláthatólag nem rövid tartamu szünet álljon be nyilvános működésében. Ez a hir, amelyet teljesen megbízható forrásból kaptunk, bizonynyal az egész ország közvéleményére megdöbbentő hatást fog gyakorolni s nyilván teljesen abszorbeálni fogja a legközelebbi napok politikai és journalistikai fejtegetéseit.”

A mondott lap ez értesülésével szemben a „Budapesti Tudósító” föl van hatalmasva annak határozott kijelentésére, hogy e közlemény épenséggel nem felel meg a valóságnak; Wekerle dr. a ki holnaptól kezdve naponta részt fog venni a képviselőház és pénzügyi bizottság üléssein, egyáltalán nem gondol arra, hogy a politikai életben való aktív részvételtől lemondjon.

A fiumei kormányzóválsághoz. Fiumei kormányzóvá, újabb hírek szerint, Rossner Ervin báró dr., máramarosi főispán, van kizemelve. Kineveztetése szept. végén már meg is történnék.

A békülő románok. A román nemzeti pártnak Lugoson legutóbb egybegyűlt vezetési a legeszkübb körben igen beható eszmecsere után elhatározták, hogy eszentul oly politikai irányt követnek, mely a magyarokkal való meggyezésessel elvileg többé nem ellenkezik. A román nemzeti párt vezetési abban is megállapodtak, hogy az általános képviselőválasztások alkalmával sem a néppárttal, sem valamely másantiliberalis irányu politikai árnyalattal szövetségre nem lépnek. Így jelenti ezt a „Keleti Értesítő”.

ORSZÁGGYÜLÉS.

A képviselőház ülése.

— Az „Aradi Közlöny” távirati tudósítása. —

Budapest, szeptember 9.

Ma kezdette meg a ház a büntető perrendtartást szabályozó törvényjavaslatnak részletes tárgyalását. Est megelőzőleg Erdély igazságügyminiszter benyújtotta az igazságügyi bizottság jelentését azokról a módosításokról, melyeket a törvényjavaslatnak a kir. ügyéségi hatáskörre vonatkozó részein tett. A törvényjavaslat részleteinek megállapításával a ház e hét végeig valószínűleg fel fog készülni. Részletes tudósításunk ez:

Az ülés kezdete délelőtt 10 órakor.

Elnök: Berzevicsy Albert.

Jegyzők: Molnár Antal, Schóber Ernő és Lakatos.

A kormány részéről jelen voltak: Bánffy Dezso br. miniszterelnök, Erdély Sándor.

Hitelesítették a múlt ülés jegyzőkönyvét. Jókai Mór és Pantotsék Rezső képviselők egészségi okokból szabadságot kérnek. A ház megadja.

Chorin Ferenc az igazságügyi bizottság előadója betérjeszti a bizottság jelentését a büntető perrendtartásnak a bizottsághoz visszautasított szakaszai tárgyában.

A tárgyalás alkalmával a ház az újabb módosítások szövegét fogja tárgyalni.

Erdély Sándor igazságügyminiszter kisebb javaslatot terjeszt be.

A büntető perrendtartás.

Részletes tárgyalás.

Az 5-ik pontnál Mérey Lajos helytelennek tartaná újból perre utasítani a felet ha már per van folytatban esetleg ítéletet is hoztak. Módosítást ajánl mely szerint a magánjogi követelést a polgári bíróság döntse el.

Chorin Ferenc konstatálja, hogy Mérey módosítványa tisztán stiláris s ellene észrevétel nincs.

A Ház a módosítást elfogadja.

A 7-ik szakasznál

Szalay Károly szólal fel módosítást ajánl a második bekezdéshez, hogy ne csak a polgári, hanem bármely bíróságnak döntései se legyenek kötelezők a büntető bíróságra.

Chorin Ferenc hozzájárul Szalay módosításához.

A Ház a módosítást elfogadja.

A 13-ik szakasznál

Polónyi Géza kéri a minisztert, hogy félreértések elkerülése végett nyilatkozzék, vajjon van-e vádolási joga annak a választónak, kinek jelöltjét büntös visszaélések folytán meg nem választják.

Erdély Sándor igazságügy miniszter fejtegetéseiben Polónyi Géza megnyugszik.

Mérey Lajos stílis módosításokat nyújt be, melyeket a Ház elfogad.

A 14-ik szakasznál

Batthyány Tivadar gr. Fiume érdekében szólal fel.

Erdély Sándor igazságügy miniszter megnyugtató kijelentései után a Ház a szakaszt egyhangulag elfogadja.

A 20-ik pontnál

Polónyi Géza módosítást ajánl, mely szerint a szakasz egy része hagyassék ki.

Erdély Sándor igazságügy miniszter elfogadja.

Herman Ottó a Ház határozat képességét kívánja megállapítani.

A Ház a szakaszt Polónyi módosításával elfogadja.

A 29-ik pontnál

Mérey Lajos kér felvilágosítást a delegált bíróságok hatásköréről.

Chorin Ferencz előadó megnyugtató válasza után a Ház a szakaszt elfogadja.

A 30-ik pontnál

Polónyi Géza felszólalása után a Ház a szakaszt elfogadja.

A 33-ik szakasznál

Chorin Ferencz módosítást nyújt be a bizottság által megváltoztatott szöveg értelmében.

A ház a módosított szöveget fogadja el.

A 39-ik szakasznál

Mérey indítványozza, hogy a szakasz rendelkezése a rendezett tanácsú városokra is terjesztessék ki.

Chorin Ferencz és Erdély Sándor igazságügyminiszter a módosítás elfogadja.

A ház is elfogadja a módosított szöveget.

A 41-ik §-nál

Chorin Ferencz nyújt be módosítást.

Szalay Károly ellentmondást lát ennek a szakasznak és a javaslat egy más szakaszának rendelkezései között. Módosítást nyújt be mely az ellentmondás megszüntetését özeleza.

Chorin Ferencz a módosítást elfogadja.

A ház is hozzájárul a módosításhoz.

A 42-ik §-nál

Polónyi Géza nyújt be stílis módosítást, melyet a ház elfogad.

A 43-ik pontnál

Chorin Ferencz a bizottság módosítását terjeszti elő.

A ház a módosításhoz hozzájárul.

A 46-ik pontnál

Chorin Ferencz ugyancsak a módosított szöveget ajánlja elfogadására.

A ház ez értelemben határoz.

A 47-ik §-nál

Plósz Sándor államtitkár szól. Visszásnak tartja, hogy a vád ne illesse meg azt, kit a védelem megillet. Módosítványt nyújt be, mely ezt az inkonzekvenziát megszünteti.

A ház a módosítást elfogadja.

Az 50-ik pontnál

Chorin Ferencz benyújtja a bizottság új módosítását.

A ház hozzájárul.

Az 54-ik szakasznál

Mérey Lajos nyújt be módosítást, melyet a ház magáévá tesz.

Az 58-ik szakasznál ugyancsak

Mérey Lajos szólal fel. Módosítványt nyújt be, mely szerint ne csak a törvényszéki elnök legyen felhatalmazva a védőt kinevezni.

Erdély Sándor igazságügyminiszter a módosításhoz nem járul hozzá.

Szalay Károly pártolja Mérey Lajos indítványát.

Remete Géza indítványt nyújt be a melyet Erdély Sándor igazságügyminiszter nem fogad el.

Remete Géza indítványát visszavonja.

Chorin Ferencz előadó csátolja Mérey állításait.

Mérey Lajos visszavonja módosítását, mire a ház a szakaszt változatlanul elfogadja.

Öt perc szünet után, a 62. §-nál

Polónyi Géza egy tévedésre figyelmezteti a házat.

Chorin Ferencz előadó hozzájárul Polónyi módosításához.

A ház a módosítást elfogadja.

A 63-ik szakasznál

Mérey Lajos szól. Ajánlja, hogy a védőknek az iratokat ne csak megtekintenie, hanem lemásolnia is joga legyen. Erre nézve nyújt be módosítást.

Chorin Ferencz előadó nem ajánlja elfogadásra a módosítást.

A ház az előadó által javasolt szöveget fogadja el.

A 78-ik §-nál ugyancsak

Mérey Lajos emel szót s ajánlja, hogy a bírósági határozat a fogvalevőnek ne csak felolvasassék, hanem saját nyelvén meg is magyaráztassék.

Chorin Ferencz és a ház a módosítást elfogadja.

A tárgyalás folyamán egész a 140-ik §-ig haladtak s valamennyit elfogadták.

A vitát holnap folytatják.

Horánszky a néppárt ellen.

Horánszky Nándor beszámolójának az a része, melyben a néppárti agitáció ellen foglal állást, így hangzik:

A legnagyobb sajnálattal és hazafini aggodalommal látom azt az agitációt, melyet a néppárt folytat és föltötte csudálkozom azon, hogy tiszteletreméltó férfiak és egyháznak ebben résztvevő hazafias papsága nem látják be, vagy nem méltányolják azokat a veszedelmeket, melyek elé az országot ezzel az agitációval viszik. Mert ne áltassuk magunkat az iránt, hogy ez az agitáció azok malmára hajtja a vizet, akik minden áron a magyar állam erejének gyöngítésére törekednek, hogy továbbá ezzel az agitációval a nép érzelmeibe egyrészt a felekezeti fanatizmus, másik részről a vallási érzület profanizálása vitetik bele, ami mindkettő önmagában is elég gonosz dolog, hogy akarva, nem akarva beoltatik a nép lelkébe a demagógikus eszme iránti fogékonyság, amennyiben az agitáció minden egyes fölmerülő mozzanatánál a politikai, állami, egyházi és társadalmi tekintély pro et kontra meghurcoltatik, hogy ez az agitáció a maga speciális célja érdekében minden politikai irányzattal paktálván, ez által a népet nemzeti nihilizmusra tanítja, ami pedig minden hazafini kötelességérzetnek megöli ellensége, hogy végül ez az agitáció magát a katolicizmus igazi érdekeit is veszélyezteti. Ime a destruktív és kockázatos mindmégannyi megnyilatkozása, melyeknek nem lehet más hatása, mint hogy megbontják a társadalmat, az államot, az individuum lelki egyensúlyát és minden erkölcsi rendet, melyen a közélet egyéges működésének nyugodni kellene.

En magam részéről senkiről sem tételezem föl, hogy e szerencsétlenségek előidézésére szándékoznak törekedni; de mert tisztán látom, hogy a néppárti agitációnak más következményei a legjobb akarat mellett sem lehetnek, ki kell mondanom azt a meggyőződésemet, hogy a haza ügyének szolgálatot tesz mindenki, aki a néppárt politikájától tartózkodik és az ellen állást foglal, de természetesen nem az erőszak, nem a törvénytelen üldözés és nem a kivételes törvények alkotásának fegyvereivel, melyeket én mindenkiel szemben elítélek, mert ez egy alkotmányos államban az én szemem előtt a legszomorúbb jelenségek közé tartozik, mert továbbá ez csak olaj tűzre és hodié mihi, oras tibi, holnapután pedig talán épen mindnyájunknak, hanem a szelidég és kapacitáció eszközeivel, melyeket én teljesen elegendőknek tartok ama megtévedések ellen, melyekbe magát a néppárti agitáció beletűzölte, vagy melyekbe a közvéleményt belevinni akarja. Erényből és jó politikából kell élni, crain és akkor nem lesz szükség az erőszakra, mely csak a rossz lelkiismeretnek, a tehetetlenségnek, vagy az államosínyeknek szokott fegyvere lenni.

A magyar kultúra ünnepe.

— A közművelődési kongresszus. —

A keddi ünnepen nagy lelkesedés mellett folyt le a magyar közművelődési egyesületek kongresszusa az ezredévi kiállítási ünnepélyek csarnokában. A hatalmas terem saufolásig megtelt a magyar kultúra bajnokaival. Az egész országból összejöttek a magyarság lelkes szóvivői és áhitattal hallgatták a szónokok remek beszédeit. Különösen nagy számban voltak ja hazafias hölgyek. Az ünnepélyek csarnokának karzatán is nagy közönség volt, amely a magyar ünnep hírére a fővárosi

közönség köréből sereglett össze. Jelen volt: Wlasic Gyula kultuszminiszter is. Az aradi kultúregyesületeket V á s á r h e l y i Béla Barabás Béla dr. és Varjasy Arpád képviselték.

Bethlen Gábor gróf elnöki megnyitója után Berzeviczy Albert, Apponyi Albert gróf és Ugron Gábor voltak az ünnepi szónokok.

Berzeviczy Albert hatalmas tanulmánya a mult Magyarország kultur-törekvéseiről azt bizonyítja, hogy a kultur emelése érdekében tett s mindig feltalálható szent fogadalom volt e nemzet életének vezére. Ha el is homályosult néha az ideál, ha meg is hamisította nagy időkre a vak nemzeti közöny, élt, mint öserő a nemzetben. S hogy változtak az idők és uralomra jutott a nemzeti gondolat, az a kulturerő, amely a magyarban él, a nemzeti állam leghatalmasabb ereje lett. A dolgok mélyére tekintő filozofus megfigyeléssel jár végig Berzeviczy a magyar kulturmunka egész történelmében. A nemzeti eszmének diadalutját remekül rajzolja meg, mikor a latin nyelv elvetését a németesítési törekvések akaratlan eredményének mondja. Ugy kellett, hogy el akarják németesíteni a magyart, hogy a maga magyarságának tudatára jöjjön. Most nemzeti egészen a kulturája és ezzel a kulturával nemzetivé avatja az államot.

Es ő is és Apponyi Albert, aki a jelen kultur-törekvéseiről szólott, szeme közé nézett annak a vádnak, hogy ez a kultúra az erőszak fegyvereivel küzd a magyarságért. Gróf Apponyi kimutatta e ráfogás egész abszurd voltát, amely a közművelődési erők irányának és természetének teljes félreismerésén alapul. Distinkciót vont a nyugati kultúra utáztatása és átértékelése, fölszívása, vérré válása között. Tanulunk, mint ahogy mindenki tanul, de tudásunk magyarrá lesz s magyarok maradunk a tudásunk révén. A nyugott kulturája előtt meghódolunk s a magyarrá lett kulturával hódítunk. Ez a magyar állam tömörítő, egységesítő politikája.

Es ugyanezt az eszmét fejtegette Ugron Gábor is, aki a jövő kultur-feladatairól szólott. Lépést kell tartanunk a világ haladó népeivel a színvonalon egyenlőknek kell lennünk, de mindig nemzetiaknak kell maradnunk. Meleggő tesszük a fészünköt, de meg is védjük a magunk számára.

A kongresszust gróf Károlyi István beszéde fejezte be. Azok ellen fordult, akik értelmetlenül vagy közönynyel tekintnek a közművelődési egyesületekre. Nem tudják, hogy mit cselekedzenek, de viselkedésük, cselekvésük azoktól való elfordulást jelent, a kik a magyar állameszméért a legigazabb fegyverekkel küzdenek. Az ő beszéde is mély hatást keltett, mint a hogy a lelkeket fölrazzó volt az előtte felszólalók beszéde. Nem a rendez ünnepi szónoklatok hangulata áradt ki belőlük, ünnepiesek voltak a szó szent értelmében.

A rendkívül szép ünnepélyt déltán 5-óráig tartó banket rekesztette be, melyen igen sok toasztot mondtak a haza boldogulására s ajmagyar kultúra dicsőségére.

Városi közgyűlés.

(Első nap.)

Arad, szeptember 9.

Nehéz, nagyon nehéz meghatározni, hol van az életben az igazság. Azok a földi halandók, kiknek sem a saját pénzükön, sem hitelre épített házuk nincs, azt mondják, a legkeserveesebb állapot mindenek közt a lakóé. A ki ma a városi közgyűlést hallgatta végig, azt a hitet táplálhatta, hogy az istennek a legboldogtalanabb teremtsései a házi urak. Nagyon panaszkodtak és hosszan. Olyan hosszan, hogy a közgyűlés idejét le is foglalták maguknak teljesen.

Eppen, hogy öt peroznyi időt hagytak két ember boldoggá tevésére, a kik névszerinti szavazás nélkül jutottak a kért állomáshoz. Ezek Grunwald Ferencz, a ki a mértékhitelcsitő hivatalnál segédtsit lett és Kovács Antal, a ki a rendőrhadnagyi álláshoz jutott.

A panaszos házi urak első szónoka Müller Károly volt, a ki által kifejezésre jutott az a nyugtalanság, melyet a városi tanács intézkedése a házak és a főcsatorna közt való összeköttetés idejére nézve a házi urak közt keltett.

Szinte azt hihette az ember, hogy ez a szónoklat csendes áramlása egy utána következő viharnak. Nem úgy lett, nem következett vihar, csak egy hosszabb társalgás, melynek voltak igen okos részletei és egy-egy szellemesebb ötletei is a mellett a hibája mellett, hogy Müller Lajos dr. figyelmeztetése után is fölsőlegesen szétterjengett.

Okozta pedig a nyugtalanságot a tanács hirdetésményének az a kijelentése, hogy a csatornahálózat készen van és működik. — Ugy fogták fel, hogy ez egyértelmű az átvétellel és hogy tehát a szerződésben kikötött hat havi próbaidő az angolok részére augusztus elsejétől kezdődik és a csatornával még nem kész háziurak fizethetnek.

A szívek csakhamar fölengedtek, a mint Salacz Gyula polgármester elmagyarázta, hogy készen már régen vannak a csatornahálózatnak részletei, melyeket azonban az angoloktól sem egyenkint, sem összesen át nem vett, mert az a városra nézve drága mulatság lett volna. Viz hiányában a város csak tudomásul vette volna, hogy van csatornája, tényleg azonban nem lett volna, a míg a vízvezeték nem működött. Most már van víz, át lehet tehát venni a csatornahálózatot egy a minisztertől kiküldendő szakértő jelenlétében. Az ejektorok működéséhez szükséges kiadásokat addig a város fedezi, míg ha az átvétel tényleg már eddig megtörténik, jökora havi kiadás hullott volna a város nyakába.

A polgármester úgy állott a zöld asztalnál, mint egy szalon szerencsés causeurje, a ki minden szavával jobban megnyeri magának a hangulatot. A háziurak, a kik — hiába emelte fel szavát ez ellen Barabás Béla dr. — elvégre mégis csak kitörtek a törvényhatósági tagokból és — haladékot kértek, a házi urak is kigombolkódtak, mikor a polgármester biztosította őket, hogy velük érezne, ha a fagyos deczemberi hónapokban kellené az összekötő csőhálózatot elkészíttetniök és javasolta, hogy az elkészítéshez kikötött hat hónapban a zimankos idők ne számittassanak be. Sietett is Varffy Ferencz a helyzetet felhasználni kimondatván, hogy október után április 1-ig minden házi ur nyugodtan alhatik, csatorna összekötő álmái csak áprilistől júliusig legyenek megint.

Persze hátra volt még a fekete leveles. Ki fizessen? Az idénre van fedezet a 42 ezernyi fölött kölcsönből. De jövőre? A polgármester méltán emelte ki, hogy Arad közönsége nem fizethet, mert az Erzsébetvárosban és Gáiban például — mint Steiner Jakab kifejezte magát — nem jut ki az embereknek a csatornaárvízvezetéből. Barabás Béla dr. Háász Sándor, Varjassy József szintén kifejezést adtak annak a nézetnek, hogy a fizetés kötelessége — legyen az egyébként akár milyen nehéz is, — mégis csak a házi uraké.

Igen ám, de a házi urak osztálya nagyon sok fajtára oszlik. Vannak köztük, akik már rég elkészültek a dolgukkal és vannak köztük Pató Pálók a kik szeretnének el se készülni. Persze, hogy a Pató Pálók azt mondták, fizessen mindenki akkortól járulékot, a mikor az összeköttetéssel készen van. Aki már is készen van, fizessen máától — minek sietett? — a ki július 1-re lesz kész, ne fizessen július 1-ig. A közgyűlés nem akarta Pató Pálók házi urai és nemzeti erényét megjutalmazni és Müller Károlynak a novemberi gyűlésre való utalásával szemben már most kimondotta,

hogy a kivetendő járulékokat január 1-től fizeti minden házi ur.

A gyűlés többi tárgyait holnap beszéli meg a közgyűlés, melynek első napi lefolyásáról a következő részletes tudósításunk számol be.

Arad sz. kir. város törvényhatósági bizottsága tegnap délután 4 órakor tartotta meg szeptember havi közgyűlését Fábian László főispán elnöklété alatt.

Elnök főispán üdvözlővén a törvényhatóság tagjait megnyitja az ülést.

Napirend előtt Steiner Jakab az ásványvizek tárgyában interpellációt intéz a polgármesterhez, hogy anyai idő után mért nem tesz javaslatot e tárgyban.

Salacz Gyula polgármester sajnálatát fejezi ki, hogy nincs abban a helyzetben, hogy kimerítőleg válaszoljon, de oda fog hatni, hogy ez ügy az októberi közgyűlés elé terjesztessék. A választ a közgyűlés egyhangulag tudomásul vette.

A csatornamű.

Fábian László főispán elnök Müller Károly indítványára a törvényhatóság határozatával a sorrend 29-ik pontját bocsájtja vita alá.

A tanács jelenti a közgyűlésnek, hogy a csatornamű elkészülvén, a felülvizsgálat és átvétel teljesítésére a tanács fel van ugyan hivatkozva egy bizottság kiküldésére, de nem élt jogával, hanem azon javaslatot terjeszti a közgyűlés elé, hogy intezzen a közgyűlés felterjesztést a belügyminiszteriumhoz az iránt, hogy küldjön ki szakértőket a mű felülvizsgálására.

Müller Károly elfogadja a tanács javaslatát, csak a tanács majd a polgármester aláírásával a helybeli lapokban augusztus 18-án megjelent hirdeményekről akar szólni, melyek szerint a tanács azon felhívást intézte a háztulajdonosokhoz, hogy mivel a csatornamű elkészült és augusztus 1-én használatba vétetett, a rayonba eső háztulajdonosok augusztus 1-től számítot 6 hó alatt kötelesek az összeköttetést létesíteni s október 1-től a rájuk eső járulékot fizetni. Minthogy azonban a használatbavétel meg nem történhetett, mert a szabályrendelet szerinti felülvizsgáló és átvételi bizottság ki nem küldetett, javasolja, hogy a tanács rektifikálja hirdetését oda, hogy az átvétel meg nem történt, a kötelezettségre vonatkozó rész a hirdetésből koraiságánál fogva töröltesse, a fizetési kötelezettségre nézve pedig utasítsa a tanács az újabb előterjesztés megtételére. Annál is inkább, mert az angolok e hirdetéséből jogokat formálhatnak.

Fábian László főispán: A hirdetés egyedül csak a város és a polgárság közti viszonyra vonatkozván, a tanács megnyugtathatja a közgyűlést, hogy az a vállalkozóknak semmi jogot sem ad.

Salacz Gyula polgármester: Müller Károly indítványában azon feltevésből indul ki, hogy a csatorna mű használatba vétele csak akkor következik be, ha az a város tulajdonába átvétetett s így a tanács intézkedései helytelenek. Oszakhogy ez nagy tévedés mert a szabályrendelet kiegészítő része azt mondja, hogy mielőtt e csatornamű egy bizonyos része készen van, minden formális átvételtől eltekintve, az használatba vétetik. Az egész városban öt ejektor működik egymástól teljesen függetlenül, hogy a tanács nem az ezeknek megfelelő szakaszok, rayonok elkészültségével, hanem most, mikor az egész mű készen van, teszi intézkedéseit annak oka az, hogy mindaddig nem volt víz.

Most azonban, hogy a víz is meglevén, a használatbavétel tényleg megtörtént. De a szerződés szerint nem akkor áll be a használatba vétel, mikor a mű átvétetik, hanem minden tárgy, melyre előleg adatik és az egészszel összekötetik, azonnal átmegy a város tulajdonába s használatába. Az előleget kiadtuk, a mű tehát átmegy a város tulajdonába. A művet a vállalkozók már januárban bocsájtották a város rendelkezésére, kivéve az átvételi bizottság kiküldését. A tanács ezt megtagadta, mert az átvétellel kezdett vette volna a kikötött hat havi kipróbálási idő, melyből csak per származott volna a vállalkozókkal. Most aztán, hogy a csatorna működik, megfelel s bejelentették, hogy vizet is szolgáltat, nem volt korai a tanács azon intézkedése, hogy felhívta a háztulajdonosokat a berendezésnek

hat hónap alatti megtételére, mert ez kötelessége volt s épen mulasztást követett volna el, ha a hirdetésményt nem teszi közzé. Az a kifogás pedig, hogy hat hó kevés az összeköttetés létesítésére, nem lehet érv Aradon, hol öt vállalkozó s ezek közt egy nagy részvénytársaság is van a berendezések eszközésére. Az a hat hó különben is főleg a próbaüzemre szolgál, mert a felülvizsgálatot nem is lehet másképp megállapítani, csak ha a mű üzemben van. Kéri ennél fogva a tanács intézkedését jóváhagyni és kimondani, hogy az összeköttetés létesítésére kiszabott időtartam augusztus 1-től vegye kezdetét, olyképp, hogy a téli hónapokra való tekintettel az megszakítsák.

Steiner Mór nem pártolja a polgármester indítványát, mert a hat hó e megszakítás által a nyárra esvén, ez idő nem helyes az esetleges hiányok felismerésére. De sérelmes is a tanács javaslata, mert így a háztulajdonos — bár hat hó alatt az összeköttetést nem is bírja létesíteni — a rá eső quotát köteles fizetni. Javasolja tehát, hogy a szabályrendelet azon pontja, mely a fizetési kötelezettség időpontját megszabja, változtatás nélkül meg olyképp, hogy az összekapcsolásra vonatkozó tervek kifüggesztetnek s aki a rája kiszabott idő alatt az összeköttetést nem létesíti, az ő kárára és veszélyére a város csináltatja meg s a fizetési kötelezettség is e naptól veszi kezdetét.

Dr. Müller Lajos: Természetesnek találja, hogy a hirdetés az érdekeltek nagy részénél nyugtalanságot keltett, mert nem ismerik a szerződés szövegét, a hirdetésből pedig azt vették ki, hogy a mű átvétetett. De hogy ez nem való, azt maga a tanács igazolta az által, hogy az átvételre szükséges bizottság kiküldését kéri a közgyűléstől s így e tény által a tanács a hirdetésnek netalán hátrányos részét önmaga semmisítette meg. A szabályrendelet megváltoztatásáról beszélni most idejét mult dolog, a kérdést ő tehát megoldottnak véli a tanács propositiója folytán.

Dr. Varffy Ferencz: Elfogadja a polgármester indítványát, csak fixirozni kívánja a megszakított hat hót. Javasolja, hogy augusztus, szeptember, október, április, május, június képezzék ez időtartamot.

Varjassy József: A tanács a hirdetésményt a szabályrendelet értelmében bocsájtotta ki; ha hiba van a dologban, úgy nem a tanácsot, de a szabályrendelet érheti csak a vád. Mivel azonban a szabályrendelet megváltoztatása sok időt venne igénybe, teljesen osztja a polgármester indítványát.

Müller Károly: Kéri a főispán kijelentését jegyzőkönyvbe venni, ragaszkodik indítványához.

Fábian László főispán: Nincs kifogása, hogy kijelentése jegyzőkönyvbe foglalassék, bár ha az angolok kifogást tehetnek, azt e nélkül is megtehetik. Ajánlja a tanács indítványát elfogadásra.

Elnök ezután szavazásra bocsájtván a kérdést, a közgyűlés nagy többséggel a tanács javaslatát fogadta el azon megjegyzéssel, hogy a vállalkozók a hirdetésből magukra nézve jogokat nem formálhatnak s a hat hónapi határidőbe augusztus, szeptember, október, április, május és június hónapok számittatnak.

A quota.

A tanács az elkészült csatornamű után kivetendő járulékok befizetési kötelezettségére azt a javaslatot terjeszti elő, hogy az okt. 1-től vegye kezdetét.

Müller Károly: Mivel az összeköttetés létesítésére a közgyűlés jul. 1-ig szabta meg a határidőt, természetes, hogy a fizetés kötelezettségére a terminust csak akkor lehet megsabni, mikor egy nagy rész már be lesz vezetve. Javasolja tehát, hogy ez az ügy vétessék le a napi rendről s utasítsa a tanács, hogy előterjesztést tegyen a november havi közgyűlésen az iránt, mi módon fedezze a kölcsönt.

Salacz Gyula: Ellenzi Müller indítványát a szabályrendelet értelmében, mely azt mondja, amin: egy szakasz készen van, az azon rayonba esők tartóznak fizetni. Mivel pedig az egész mű elkészült, az összes háztulajdonosok fizetési kötelezettsége beállott. Az az érvelés, hogy az összeköttetési kötelezettség csak július 1-ére lévén meghatározva, összefüggésben a fizetési kötelezettséggel nem lehet, mert a felvett amortisationális kölcsön törlesztése miatt az a legnagyobb igazságtal-

lanságra vezetne, mert így a terhet a külvárosiaknak kellene viselni, kik azt sem most sem a jövőben nem élvezik. Javasolja, hogy a tanács javaslata odamódosíttassék, hogy a fizetési kötelezettség az összes háztulajdonosokra nézve január 1-én áll be.

Remetei F. Károly: A háztulajdonosokat fizetésre kötelezni nem lehet, mert az összeköttetés nem az ő hibájukból nem történt meg, javasolja, hogy készítsen a tanács egy tervezetet a fizetési kötelezettségre nézve, a kölcsön kamatait pedig más uton fedezze.

Hász Sándor dr. A város a kölcsönt egy bizonyos rayonba tartozók javára vette fel, ennek kamatait természetesen ezeknek kell fizetni. Nem pártolja, hogy a fizetési kötelezettség január 1-től számítassék, mert akik készen vannak már, azok jogosan fizetnek. Javasolja, hogy amely napon a háztulajdonos a bevezetéssel elkészült, attól fogva álljon be a fizetési kötelezettség.

Tedeschi Viktor július 1-től kívánja a fizetési kötelezettséget.

Dr. Barabás Béla: Mivel a kölcsönt fizetni kell, természetesen, hogy azok fizessék, kik azt élvezik. Hozzájárul a polgármester indítványához.

Müller Károly ragaszkodik indítványához.

Elnöklő főispán szavazására becsajtván a kérdést, a közgyűlés a tanács javaslata értelmében a polgármester módosításával döntött.

Választások.

Két állást töltött be a tegnapi közgyűlés szavazás után: a mértékhibesítő hivatalnál egy megüresedett segédtiszt és egy rendőrhadnagy állást.

Elnöklő főispán a kijelölt bizottságba felkérte **Varjassy József**, **dr. Múlek Lajos**, **Neuman Ede** és **Magyary Ferenc**et.

Az első állásra egy pályázó jelentkezett s így a bizottság ajánlatára közgyűlés egyhangulag megválasztotta **Grünvald Ferenc**et.

A rendőrhadnagy állásra három komoly pályázó volt: **Kovács Antal**, **Hallósy László** és **Kisfaludy Károly**. A közgyűlés egyhangulag **Kovács Antal** rendőrtisztet választotta meg.

Az idő előrehaladottsága folytán elnök az ülést bezárta, folytatását ma délután 4 órára tűzte ki.

A vármegye közigazgatási bizottságának ülése.

— Saját tudósítónktól. —

Aradvármegye közigazgatási bizottsága tegnap délelőtt 9 órakor tartotta a megyeház nagytermében szeptember havi rendes ülését meglehetősen kis tárgysorozattal.

Az ülésen **Fábrián László** főispán elnöklése alatt részt vettek: **Szathmáry Gyula** alispán, **Vásárhelyi Béla**, **Bohus Zeigmond** és **Bohus István** bárók, **Zselénszky Róbert** gróf, **Takácsy Sándor dr.**, **Ormos Péter**, **Bánhidny Antal** báró, **Schváb Aurél** arvaszéki elnök, **Issékutz Károly dr.** főorvos, **Parócz György** kir. ügyész, **Vörös Vidor t.** főügyész, **Krausz József** kir. pénzügyigazgató, **Baczó Frigyes** kir. főmérnök, **Dálnoki Nagy Lajos** főjegyző, **Opres Péter dr.** és **Schill József** aljegyzők mint alispáni előadók.

A bizottság előadójának jelentéseit észrevétel nélkül tudomásul vették. Közöljük belőlük a következőket:

Az alispán jelentése szerint a közbiztonság augusztus hó folyamán 3 gyilkossági és 25 lopási esettel lett megtámadva. Az oly megdöbentő arányokat öltött sértésvesz 3 helyen megszűnt, de 22 helyen fellépett, úgy, hogy jelenleg 125 községben pusztit.

A tisztai főorvos jelentései, hogy a nyári betegségek szaporodása következtében a közegészségi viszonyok nem voltak kielégítőek. A beteg mozgalom nagyobb volt és a meghaltak száma is emelkedett 82-vel. Orvosrendőrlégg megvizsgáltak 81 embert és 11 hullát.

Erdekes volt a kir. tanfelügyelő

jelentése, mit **Varjassy Arpád** akadályoztatása folytán szintén az alispán olvasott fel. E jelentés szerint augusztus hóban a megye területén levő népiskolák részére jelentékeny adományok tétettek. A földmivélsügyi miniszter a kovaszinoi községi népiskola özöljaira ingyen átengedte a volt kincstári erdőri lekot; az aradi és osanádi egyesült vasutak igazgatósága a gurahonosi magán kisededovó részére ingyenes lakást és évi 36 $\square$ méter tűzifát továbbra is megajánlott; az aradi Kőlcsey-egyesület a magyarádi községi népiskola részére újabb 50 frtot utalványozott, — végül **Rieger Imre** aradi főgymn. tanár a paulisi népiskola részére egy 160 müből álló 200 frt. értékű könyvgyűjteményt ajándékozott. Jelenti még a tanfelügyelő, hogy a Kőlcsey-egyesület az aradi tantestületek által néhai **Trefort Agoston** volt miniszter emlékére tett 2000 koronás alapítvány az 1895/6-ik tanévi kamatait a kertészeti trinitása körüli fűradokaiért **Takácsy Ferenc** új-szent-annai községi tanító kapta. Végül, hogy a vallás és közoktatásügyi miniszter a radnai állami népiskolának ház-vételre 5600 frtot, a buttyini állami népiskolának ugyane célra 4900 frt, a vásárlandó ház átalakítására pedig 5800 frtot engedélyezett, míg a kereki iskolától megvont 400 frt segélyt újból utalványozta.

A kir. pénzügyigazgató jelentése szerint augusztus hóban egyenes adóban 220.216 frt 26 fél kr, hadmentességi díjban 1517 frt 25 kr, folyt be, — egyenes adó 5895 frt 23 fél krrel több, ellenben hadmentességi díj 850 frt 83 krral kevesebb, mint az előző hóban. A közvetett adók 89.284 frt 57 fél krt jövedelmeztek, vagyis 10465 frt 10 fél krral többet, mint július hóban.

Az előadói jelentések tudomásul vétele után pedig néhány szabadságolási kérvényt intézett el a bizottság, valamennyit kedvezőleg. Szabadságidőt kaptak: **Csukay Gyula** nagy-halmagyi főszolgabíró szeptember 10-től október 15-ig, **Levieczki Béla** arvaszéki irnok szeptember 17-től 4 hetet **Kovács József** borosjenői járási irnok augusztus 25-től számított négy hetet.

Néhány kisebb jelentőségű ügy letárgyalása után a teljes ülés fél 11 órakor véget ért, mit néhány albizottság üléséhez követt.

Makó város tisztújítása.

— Saját tudósítónktól. —

Makó, szeptember 9.

A folyó hó 14-én, hétfőn végbe menő általános tisztújítás nem ver fel ugyan valami nagy port Makón, de azért igen küzdelmesnek ígérkezik.

Nagy küzdelem csak a polgármesteri állásnál lesz. Ez az állás olyan, a melyet nem csak képesség, hanem politikai szempontból is elbírálnak s ép azért a makói szabadelvű párt vasárnap délután tartott nagy értekezletén jóformán csak evvel foglalkozott.

Szentes Vidor, a szabadelvű párt elnöke vezette az értekezletet. Megnyitó beszédében kifejtette, hogy a polgármesteri állásra oly egyént kell jelölni, ki minden tekintetben kifogástalanul képes betölteni a város legelső hivatalát. A szabadelvű párt a képviselőben minden tekintetben, számarányban is, túlsúlyban van, tehát a kit jelöl, azt meg is választhatja, ha a párt minden tagja, mint egy ember áll fel a jelölt mellett.

A párt ezután egyhangulag kimondta, hogy a polgármesteri állás betöltését pártkérdésnek tekinti s mindenki a párt által jelölt egyén mellett köteles állást foglalni.

A jelöléseket a következőképp tették meg. A polgármesteri állásra egyhangulag **Cseresnyés Jánost**, a mostani főkapitányt jelölték.

A két ügyészi állásra **Galamboz Ignác dr.** és **Tóth Lajos** ügyvédek.

A számvevői állásra **Sonkovics János** jelenlegi számvevőt.

Adótanácsnok: **Jilly Károly**. Arvaszéki ülnökök: **Osala Ferenc** és **Kuliner Sándor**. Közgám: **Nagy Sándor**. (Kriszt Mikály helyett.) Közpénztárnok: **Simon Dániel**. Adópénztárnok: **Velcsó Akos**. Ellenőr: **Toth Ferenc**. Arvapénztárnok: **Sonko-**

vics János, ellenőr: **Rattkay Imre**. Alkapitány: **Vajda István**. Városi belső gazda: **Szabó György**, (a mostani községi bíró), külgazda **Vajda Imre** (most tanácsos.) Négy tanácsos: **Pilkó Tódor**, **Nagy Gy. József**, **Sipos István**, **Vékony János**, (**Gyurász József** és **Oláh László** kihagyattak.) Főmérnök: **Doránszky Károly**, segédmérnök **Schváb Antal**. Allatorvos: **Wéber Gyula**. Községi bíró: **Doránszky Károly**. Számtiszt: **Gerzanicz István**. A Invéltárnoki állásra még most nem jelöltek ki senkit, miután nem lehet tudni, hogy kik pályáznak.

A kandidáló bizottságba megválasztandó két tag felett határoztak. Két tagot ugyanis az alispán nevez ki, kettőt pedig a képviselő választ. A párt a bizottságba **Kristóffy József** megyei főjegyzőt és **K. Nagy Mihályt** jelölte.

Végül bejelentette **Szentes Vidor** elnök, hogy a függetlenségi párt közös értekezletre kérte fel a szabadelvű pártot. A párt belemegy az értekezletbe erre 10 tagot küld ki, de eddigi megállapodásaitól semmiben sem fog eltérni.

A nagy értekezlet leikes éljenések között este 6 órakor ért véget.

Aradi zsidók a magyarság mellett.

— Saját tudósítónktól. —

A haladó párti izraeliták azon vannak, hogy hátramaradt hitsorsosait a vallásossággal párosult keresztü haladásra bírják. Különösen arra, hogy a magyar hitszonoklatnak a zsinagógában tért engedjenek.

A haladás és benső vallásosságra irányzott törekvések jogosultságát és szükségességét bibliai kuffökből merített idézetekkel dokumentálja és világítja meg egy, bár csak szűk körben tartott de tágasabb köröknek is szóló beszéd.

Ugyanis a zsinagogai újév első napján **Bing Vilmos** érdeműs és köztisztelőben részesülő hitközségi elnök az izraelita iskola tanítói és a templom functionáriusai tisztelegtek. Ezen alkalomnál **Szilágyi Albert** intézett az elnökhöz üdvözlő beszédet, melynek markansabb tételeit érdekességükön fogva alább közöljük és izraelita polgártársaink figyelmébe ajánljuk. A bevezető szavak után **Szilágyi** így folytatta beszédét:

Ezuttal nem mulasztatom el kiemelni, hogy azon nagy vívmány mellett, melyet a lefolyt év a magyar izraelitáknak hozott, nem csak ördömmel töltheti el hitközségünk minden tagjának keblét ama tény is, miszerint a magyar nemzet szabadelvű alkotásainak buszító hatása folytán, a főrabbi ur által indítványozott keresztény és zsidó kösti házasság a zsinagógában való megáldását, ezen oly sok port felvert aktust illetőleg a kor magaslatán álló aradi izraelita hitközség előjárósága a haladás bajnokai közt elsőnek állást foglalván, ezen intézményt létesítette is. Mi által nem csak felvilágosodottságának fényes tanujelét adta, hanem magának a valódi szabadelvűség körül is igen nagy érdemet szerzett. Mely érdemből az oroszánrészt elnök urat illeti meg.

Egyszersmind erőt és kitartást kívánok az elnök urnak azon működéséhez, melylyel a jövő évben ama nagy s fontos feladat megoldásához remélhetőleg hozzájáruland, melynek irányát leendő a magyar izraeli olyatán egységes szervezetét megalkotni, mely alkalmas lesz a felekezletet kösösen érdeklő cziok elérésére és kulturális intézetei fentartására. De, már a béke kedvéért is, minden vallási intézményt érintetlenül hagy.

Ambár kívánatos volna, ha oly általános papi gyűlés is létre jönne, mely végre-valahára Izrael vallási ügyeivel is foglalkoznék. Mert mi tagadás benne, manapság még inkább válnak be Jeremiás próféta ezen szavai: „Az atyák fanyar gyümölcsöt ették és a gyermekek fogai megtompulnak benne.“ Mert a próféta ideje után következő korzakokban nem csak, hogy nem szüntenek meg e paass jogsultságát igazoló ferdéségek, hanem még mindinkább fokozódtak, még mindinkább növekedtek; és a töménytelen évek hosszú során át annyira szaporodtak, hogy szegény népünk még jelenleg is görnyed a túlságos, csupa költségekre vonatkozó szabályok iszonyu halmaza alatt. Mely szabályok a benső vallásossággal, a valódi erkölcsös-

séggel semmi összefüggésben nincsenek és így minden morális hasonlóságtól a kedélyt gyakran aggasztják és a lelkiismeretet terhelik. Mert az ily külsőségekre vonatkozó szabályok mind, egytől egyik, még a legjelentéktelenebb dologra vonatkozók is, Isten parancsolatai, Isten szent törvényei gyanánt kodifikáltak. Vagy Hoséa mondata, ki Izrael vallása övényén burjánzó termékek tulságos részét így jellemzi: „Növény, mely nem ad lisztet.“ S daczára annak, hogy ők isteni tanaikat a világnak kölcsönözték, hogy az ember szeretet legfőbb parancsát: „Szeresd embertársadat mint magadat“ a kereszténység az israelitáktól kapta, mégis tájédatlanság tapasztalunk, hogy mai helyzetünket is találóan visszatükrözik Hoséa további szavai: „Most ők olyanok a népek közt, mint nem kedvelt edény.“ Pedig Hoséa idejében a Schulchanaruch még nem is létezett. Sőt egyáltalán a misnabölcséségek még akkor semmi nyoma sem volt.

Csak hogy még nem érkezett el ilyetén általános papi gyűlésnek az ideje.

A lövészek ünnepe.

— Saját tudósítónktól. —

Az aradi polgári lövész-egyesület Kisasszony napján rekesztette be ideai díjlövészetét s ezt az alkalmat egész millenniumi ünnepséggel kapcsolta össze, a mennyiben leleplezte az emléktáblát s felavatta a ligetben épült új hidakat.

Délután 4 óraker a lövészegylet tagjai Múlek Lajos dr. főlövész-mester vezetése alatt felkeresték sorjában azokat a helyeket, melyeket a kegyelet, az emlékezet örök időkre emelt. A „Náray Imre hid“-hoz érve, Múlek rövid szavakban eseteit idejövételük ozélját, melylyei egyik elhált jelesük kegyeletének s emlékezetének kívánunk hódolni s aztán átadta a szót M a g y a r i Ferenoz lövész-mesternek, ki kiemelve az elhunyt munkásságát, közpályán való példás szereplését, az ő utjának követésére hívja fel a tagokat.

Innen a „Kövér Gábor hid“-hoz zárandokolt a menet, hol Múlek dr. rövid bevezetése után N a g y Kálmán lövész-mester méltatta a megörökítettnek érdemeit. Kiemelte Kövér Gábor tevékenységét a lövész-egylet felvirágoztatásá körül, elmondotta, hogy az ő tervei és vezetése alatt letesültek a forró táblák, ő létesítette a ligetben a zengjavillont, ő honosította meg odaküldött az enyhet adó ültetvényeket, fenyőfákat, az ő érdeme, hogy a Baross park létesült. Ilyen alkotás után csak egyre kérheti a tagokat, ha adjanak azon az uton, melyet Kövér Gábor jelölt ki számukra.

Az ünnepély főpovója a lövész-egylet épületében fojtt le, hol az ezertv emléktét az egylet egy díszes márvány táblával öröktette meg.

Múlek Lajos dr. főlövész-mester megemlékezővén arról, hogy az egylet részt kívánván venni azon magas és ünnepségekben, melyektől az ország szétlétben-hosszában zeng e nagy évben, emléktáblával akarja megörökíteni ezt az utódok számára, hogy azok példát nyerjenek, hogyan kell a multakért lelkesülni, a jövőben bizni.

Majd Keresztes Gyula dr. az egylet titkára mondott ünnepi beszédet, mire lehult a lepel az emléktábláról, melynek özvege a következő:

Ezen emléktáblát Magyarország ezeréves fennállásának évfordulója alkalmából az aradi polgári lövész egylet helyezte el.

Az egyletet br. Orozy Lőrincz akkori főispán nagylelkű adományaiból az 1831-ik évben Arad szab. kir. város polgársága alapította és Arad szab. kir. város közönségének támogatása mellett tartja fenn.

Az egylet főlövész-mesterei: Br. Orozy Lőrincz 1831—1843, Szalbek Jakab 1831—1840, Scherfeneder Ferenoz 1840—44, Haim Domokos 1844—48 és 1855—57 (1849-től 1855-ig a működés betiltatott) Horváth Adám 1857—61, Fehér András 1861—68, br. Simonyi Lajos 1868—79, Náray Imre 1879—88, Kövér Gábor 1888—89, Grünwald Ferenoz 1888—90, dr. Múlek Lajos 1890 évtől a jelen időben.

A polgárság egymás iránti kölcsönös tisztelete és szeretete volt megteremtője az egyletnek. Ezen erények képezették az új ezredében is éltető erejét!

Az emléktáblán végül név szerint fel vannak sorolva azok, kik az egylet ügyeit ezen időben vezetik. Végül ez a dátum áll rajta: „1896. szeptember 8-án.“

Díszebéd.

A három napig tartott ünnepélyek befejezőjül: délután hat óraker fényes lakoma volt a lövölde nagytermében, melyen száztizen vettek részt.

Asztalfőn dr. Múlek Lajos foglalt helyet, tőle jobbra Múlek Lajosné, balra Belházy Jenő s a következők sorban a patkó alakú asztal körül: Bauer Gyulané, Brankovics Györgyné, ösv. Junga Sandorné, Scherhag nővérek, Brankovics György, Péterffy Antal, Nagy Kálmán, Klein Ignác, Aknay Andoráné, Aknay Andor, Domokos Lajosné, Poszsgay Lajos dr., Strifler József, Strifler Józsefné, Strifler Teréz, Domokos Lajos, Magyary Ferenoz, Magyary Ferenozné, Koszka Mihály, Magyary Ilma, Kneffel Károly, Keresztes Gyula dr., Natland Emil, Keresztes Gyulané, Apor Gyula, Propst Mihályné, Sándor Ede, Vannay János, Domokos József, Zimmer Alajos, Teil Antal, Baki Ferenoz, Egri Lehel Elemér, Wollák József, Frick József, Scherfer Béla, Pfeiffer Lajos, Prakapp Sándor, Kovács Béla, ifj. Kristyóry János Domokos Gyula, Vázsonyi Henrik, Probst Mihály, Szathmáry Géza, Öry Aladár, Isztray Géza, Komlóssy Kálmán és Perzsa Péter, Koszka Emil, Koszka Emilné, Gebhart István, Gebhart Istvánné, Tenner Lajos, Bauer Gyula, Nesnera Aladár, Fényes Desső, Steigervald Alajosné, Fejér Gyulané, Varga Józsefné, Rausch Kálmán, Joo Béláné, Joo Irérke, Mágory Gyula, Becsey Jenő, Scherhag Henrik, Steigervald Alajos, Fejér Gyula, Varga József, Bródy József, Joo Béla, Lurcz Vilmos, Dürr Traugott, Hinner Benő, Hajek Antal, Millig Mátyás, Róth Albert, Szende Aladár, Dusóhek István Müller József, Irmer Henrik, Irmer Antal, Huzó István, Benedek Árpád, Kopár Ferenoz, Novotny Lajos, Becsey Hugó, dr. Rosenberg Károly, Heinz Gábor dr. Löwinger Miksa, Dangel János, Frits Ferenoz, Solymosi József, Talipán Sándor, Nagy Lajos, Hoffmann Antal, Réthy Viktor, Maresch Gyula, Kovács Vincze, Panker Viktor, Angyal Desső, Hendl Ödön, Bocsik Gyurka, Pless Mór, Nyári Vilmos, Koláry Károly.

A menü a következő fogásokból állott:

Ragout-leves gombocozsal.
Rostbif garnirozva.
Tészták.
Szárnyas pecsenye.
Gardinet, fagyalt.
Borok, p-zsgó.

Az első feiköszöntőt, kezében Orozy Lőrincz báró serlegével, régi szokás szerint, maga a főlövész-mester: Múlek Lajos dr. mondta. Az áldomás alakjában elmondott gyönyörű ünnepi beszéd az egyletet alapító Orozy báró emlékének volt szentelve, felemelő vonatkozásokkal a multból, mert: „a mult és a jelen teszi a jövőt.“

Keresztes Gyula dr. hatásos beszédében éltette a Lövész-egylet első emberét: Múlek Lajos dr.-t, a kinek nevéhez az egylet történetének legzsebb lapjai fűződnek.

Nagy Kálmán humoros pohárköszöntőben a sajtó ellenségének vallotta magát, csak azért, hogy módja legyen annál rokonszenvesebben megemlékezni az aradi zsurnalisztikáról.

Brankovics György lapszerkesztő válaszolt a szíves szavakra lendületes beszédében. „Éltesse a lövész-egylet — fejezte be szavait — az egyetértést és éltesse az egyetértés a Lövész-egyletet!“

A következő szónok Kovács Vincze volt. Az aradi társaséletnek ez a népszerű és lelkes munkása — a közóhajnak engedve, beszélt. Ötletes tószttban a két lövész-mester: Magyary Ferenoz és Nagy Kálmán érdemeit méltányolta. Magyary Ferenoz Belházy Jenő lugosi főerdész éltette, aki vendégül jött el az aradi lövészek ünnepére. Belházy Jenő az egyletetre és nagyérdemű főlövész-mesterére emelte poharát. Domokos Lajos a megjelent hölgyeket, Huzó István Péterffy Antal egyleti ügyészt, Nagy Kálmán pedig Keresztes Gyulát éltette.

Magától értetődik azonban, hogy nem az övé volt az utolsó „félhivatalos“ saó. Beszéltek sürű egymásutánban — éltetvén a hazát, Arad polgárnépét, az egyletet és annak egyes tagjait — mig csakakilencz óra után a vendégifjuság óhajására asztalbontásra nem került a sor, mivelhogy a táncot sem akarták kifejeletni a programmból.

IDŐJÁRÁS.

Légyomlás: reggel 7 óraker 764.5 milliméter, délután 3 óraker 763.4 milliméter. Hőmérsék: reggel 7 óraker C° + 15.4, délután 3 óraker C° + 23.0 Szél iránya és ereje: reggel 7 óraker DK 5 délután 3 óraker DK. 5. Felhőzet: reggel többnyire borult, délután többnyire derült. Csapadék az előző 24 órában: 0 milliméter.

IDŐJOSLÁS.

A központi meteorologiai intézetnek Aradra küldött táviratai szerint a mai napra a következő időjárás várható:

— Szeptember 10. —

Száraz. — Meleg.

HIREK.

Arad, szeptember 10.

Naplrend:

Szeptember 10. Csütörtök. Róm. kath. naptár: Miklós. — Protestáns naptár: Miklós. — Izraelita naptár: Gedaljab-bójt. — Görög-keleti naptár (augusztus 29.): János lefejezése. — A nap két 5 óra 38 perozkor, nyugazik 6 óra 21 perozkor. — A hold két 9 óra 50 perozkor, nyugazik 7 óra 35 perozkor.

Szeptember 10. Az aradvidéki tanító-egylet központi igazgatóválasztmányának ülése délelőtt 10 óraker. Szeptember 10. Az iskolaszék ülése délután 4 óraker. Szeptember 16. Aradmegegye igazoló választmányának ülése.

Szeptember 21. Katonai lövésár Aradon. Október 17. Az aradvidéki tanítóegylet évi közgyűlése Borosjenőn.

Szabadságharozó emléktárgyak országos muzeuma (színházépület II-ik emelet) nyitva van mindennap délelőtt 10—12 óráig, délután 2—5 óráig. Bemenet díjtalan. Költő-könyvtár nyitva van aszerdán és szombaton 8—4 óráig és pénteken 11—12 óráig. Helyiség: Polgári iskola, földsz. inr.

Vonatok indulása Aradról. Budapest felé: Személyvonat reggel 3.—, d. e. 11.20, este 9.35, tehervonat személyszállítással d. e. 3.56, gyorsvonat 8.18 d. e. Csaba felé: 5.10 reggel napont, 12.— délelőben (csak pénteken.) Tóvis felé: Személyvonatok 6.30 reggel, 4.30 d. e., tehervonat 7.25 este, gyorsvonat 7.02 este, Szabolcsra felé: Személyvonat 2.30 d. e., Radnái felé: 6.55 reggel (csak vasárnap, ünnepnapon és búcsó-napokon.) Temesvárra felé: Személyvonat 6.20 reggel, 11.25 d. e., vegyesvonat 5.— d. e. Szeged felé: Személyvonat 4.45 reggel, 8.45 d. e., vegyesvonat 4.10 d. e. Nagy-Halmágy felé: Személyvonat 6.35 reggel, 1.50 d. e., vegyesvonat 11.55 d. e. Mezőhegyes felé: Vegyesvonat 2.30 délután.

Vonatok érkezése Aradra. Budapestről: Személyvonat 6.05 reggel, 8.17 d. e., 8.55 d. e., gyorsvonat 6.52 este. Csabáról: (minden pénteken) 7.— reggel. Szabolcsra felé: 8.47 este. Tóvis felé: Személyvonat 6.55 este, 6.54 reggel, 10.50 d. e., gyorsvonat 8.08 reggel. Radnáról: (csak ünnepnapon, vasárnapon és búcsó-napokon) 9.19 este vegyesvonat, mindennap d. e. 3.12 tehervonat személyszállítással. Temesvárról: Személyvonat 3.44 d. e., 10.55 este, vegyesvonat 10.43 d. e. Szegedről: Személyvonat 6.42 este, 10.25 éjjel, 8.45 d. e. Nagy-Halmágy felé: Személyvonat 8.08 d. e., 6.31 este. Vegyesvonat 11.05 d. e. Mezőhegyes felé: Vegyesvonat 12.50 délután.

Szeptember elsőjével az „Aradi Közlöny“-re új előfizetést nyitott a kiadó hivatal.

Tisztelettel kérjük az előfizetőinket, a kiknek előfizetése augusztus 31-ével lejárt, hogy a megújításról mielőbb gondoskodni sziveskedjenek, nehogy a lap szétküldésében fennakadás álljon be.

Az „Aradi Közlöny“-re bármely naptól kezdve elő lehet fizetni. Mutatványszámot egy hétig ingyen és bérmentve küld a kiadóhivatal.

— Ünnepnapok. Tulajdonképen Mária születésnapja volna annak az ünnepnek neve, melyet a katolikus egyház a szokott pompával és fényes istenitiszteletekkel, ünnepi szónoklatokkal megült. A magyar katolikus népnek különös érzéke és a Magyarország Nagyasszonya iránt tanusított kiváló tiszteletéről tesz tanusagot, hogy az ünnepet, melyen Mária születésnapját ünnepelik, Kisasszony napjának nevezte el. Az ünnep délelőttjén Csák Csirjék dr. tartományi rendfőnök mondott fényes misét, melyen a tempium szentolóságig megtelt hívőkkel.

Zsidó polgártársaink tegnap és tegnapelőtt ünnepelték az 5657-ik új évet, két napon tartó buzgó ajtatozással kérielvén az Egek urát, hogy adjon minden jót az új esztendőben. Mert a leszámolás nagy napjai ezek. A zsidó felfogás és hitvallás szerint az égi könyvekben rendre fel vannak írva minden embernek bűnei és erényei s az Ur áttekintvén ezeken, Ros hasonlóan, azaz újév napján

állapítja meg kinek kinek az ő sorsát, jó vagy balszerencsését az új esztendőben. Ros hasonló napján meg lesz írva, jomkipur napján pedig le lesz pecsételve mindenkinek megérdemelt végzete, mely az új esztendőre kivágyon szabva részére. Ezért térnek meg ezeken a napokon a tévelygők is és megfogadják a javulást azok, a kik hibáztak a vallás törvényei ellen. Zsufolásig megtelt a templom és néptelenek, kihaltak voltak azok az utozák, a hol a zsidó kereskedők laknak nagyobb számmal és a merre az üzletek most csaknem kivétel nélkül két napon át zárva voltak.

Legnagyobb élénkség azonban M. R. a d n á n volt a kisasszony-napi bucsu napján. Az ország minden vidékéről óriási csapatokban jöttek oda a bucsusok. Hogy mily élénk, tarka, lármás élet volt kedden a szent-szűz temploma alján, azt képzelné alig is lehet. De a bucsujárás módja az úri osztályánál alapos változáson ment át az utóbbi években. Nemhogy gyalogbucsus alig-alig találkozik már, de még az echoe-kocsik is divatjukat multák a milenaris-bucszarándokok már külön vonaton járultak a szent-szűz lábaihoz.

— **Aradmegye mezőgazdasági bizottsága** tegnap délelőtt 11 órakor rövid ülést tartott T a k á c s y Sándor dr. elnöke alatt. Szóba került a Budapesti tartandó gazdasági kongresszus, melyre a bizottság képviselőiben S o l y m o s y Lajos báró bizottsági elnök, B a r k a s s y Kálmán kir. tanácsos és M o l n á r Lajos bizottsági tagok fognak felutazni. Elhatározta a bizottság, hogy küldötteinek semminemű utasítást nem ad, de rájuk bizza, hogy legjobb belátásuk szerint a bizottság nevében szóljanak hozzá a napirend egyes kérdéseihöz. Más érdemleges tárgya nem is volt a bizottságnak. Részt vettek az ülésen az elnökök kivül: B o h u s István báró, B a r k a s s y Kálmán, M o l n á r Lajos, K o n o p y Kálmán, O d r a y Antal, E ö r y Sándor, S á n t h a y Lajos, T o m k a Emil és S o h i l l József biz. jegyző.

— **Anyakönyvvezetők kinevezése.** A m. kir. belügyminiszter Arad vármegyében az új-p a n á t i anyakönyvi kerületbe anyakönyvvezetővé V a s s ó c z y Ferenz jegyzőt, a f a k e r t i kerületbe anyakönyvvezetővé pedig R á c z Márton körjegyzőt nevezte ki és mindkettőt a házassági anyakönyv vezetésével és a házasságkötésnél való közreműködéssel is megbizta.

— **Áthelyezett katonaeorvos.** G a r a i László ezredorvos a 3-ik huszár ezredtől a szegedi 46-ik gyalogezredhez helyeztetett át.

— **Új tanítónők.** A vallás- és közoktatásügyi m. kir. miniszter S z o n c s e k Lenke és T ó t h Ilonka okleveles tanítónőket, a k i s j e n ő i állami elemi népiskolához, rendes tanítóvá nevezte ki.

— **Egy érdekes válópör.** Volt már szó lapunkban arról az érdekes válópörrel, mely a fővárosi társaságokat élénken foglalkoztatja megint. A való házastársak W a h r m a n n René, a híres szép asszony és K r a u s z Izidor. Említettük, hogy a törvényszék az asszony kérelmére az ideiglenes különélést kimondotta. Igen ám, de a férj a közbe lakásban mindannak dacára megmaradt. A szép asszony tehát S z t e h l o Kornél dr. által birtokháborításért bepörölte Krausz Izidort a VI. kerületi járásbírósnál. Ez hétfőn tárgyalta az ügyet, melyben a férjet G y ö r f f y Béla országgyűlési képviselő ügyvédi helyettese, az aradi származású S o n n e n f e l d Andor dr. képviselte. Védő beszédére a járásbíró kimondotta azt az érdekes határozatot, hogy bár a törvényszék kimondotta az ideiglenes különélést és a ház és a bitorok az asszonyé, a férj mégsem követett el birtokháborítást, a midőn megmaradt a közös lakásban és kilakoltatása nem követelhető. Te-

hát a férj a bíróság határozatával maradván, az asszony elfogja hagyni a palotáját, mely az övé, vagy megbékül az urával, a ki jogilag szintén az övé még.

— **Betörő világ Pankota környékén.** F. hó 6-án az összes osztrák-országi P a n k o t á r a mozgosították a környéken tartózkodó betörő-banda nyomozása végett. Az összes utakat járőrök szállották meg s a közben lévő kukoriczásokban kutatták a már mint egy két hét óta rendszeresen működő betörőket kik az egész vidéket rettegésben tartják. Eddig — írja levelezőnk — 18 betöréses esetről tesznek említést; melyeket Világoson, Galsán, Pankotán, Kerekiben és Szt.-Annán követtek el.

— **Irigység.** A főhadnagy ur kutyamosója, ha szert tehetett rá, ivott mint a hamuruha. A nemes szőlő nemes nedvét meg nem vetette volna infanterista Járóka, ha mindjárt azt olvassák vala is a fejére, hogy egy korty ital órá nézvést egyenlő a halállal. Ekként tehát gyakran pityókás volt infanterista Járóka, nagy bosszúságára a főhadnagy urnak. Egy ízben előkapja legényét a főhadnagy ur:

— Hallod-e te Miska! ha tudnád, hogy mi fán terem a szegyen, — hát bizonyosan elmennél ahhoz a fához s kérnél tőle a gyümölcséből egy peroziót. Hiszen újjal mutat rád minden czibil, hogy mindig olyan vagy mint a csap.

Infanterista Járóka szomorú ábrázatot vágyva erősen fogadkozott, hogy többször nem rug be.

— A fogadkozás szép dolog, csak hogy meg is kell azt tartani, mondta rá a főhadnagy ur.

A diskurzus alatt egy iszonyuan becsipett napszámos tárnalyog előttük, kit megpillantva, így szól infanterista Járókához a főhadnagy ur:

— No, látod, Miska! Ugy-e csunya valami a részeg ember? Ugyan mit érzel magadban most, ha nézed ezt a dülöngő csudát?

Infanterista Járóka végignézi a dülöngő csudát, egyet hunyorít a szemével s azt mondja szapora szóval:

— Irigylem a sorsát, főhadnagy ur, jelentem alászan.

— **Betörők elfogatása.** U j s z t. - A n n á n — írja levelezőnk — a napokban R u s z á n Miklós és neje kárára éjnek idején K r i s á n János és R é p á s Pál rovtott életrü ó-szt.-annai lakosok lábukat akartak lopni. A tolvajlásban a házigazda és neje megakadályozta őket, de a dulakodásban Krisán János bicskájával Ruszánt úgy össze szurkálta, hogy az orvosi vélemény szerint felgyógyulása hosszabb időt fog igénybe venni. Az ezen ügyben megejtett nyomozás során megállapították, hogy Répás Pál és János az új-szt.-annai községi italméresi üzletbe többet magukkal betörtek s onnan pálinkát loptak. A tetteseket letartóztaták s a világi kir. járásbírósnak átadták.

— **Somogyiné utódja.** A jóemlékű néhai S o m o g y i n é n a k, a híres táncztanítónőnek, meg van már az utódja: unokája: B u d a y Ida. A kisasszony a ki okleveles táncztanítónő tudatja velünk, hogy az iskolát átvette s beiratásokat a lakásán, Teleky utca 7. szám alatt október hó folyamán eszközöl. Majd közhírré fogja tenni azt is, mikor kezdődik meg a tanítás.

— **Tömeges betörések Világoson.** Világosról írja levelezőnk, hogy ott a napokban nem kevesebb, mint három betörés volt najndnem egyidőben. A betörők természetesen éjjel láttak a munkához. Legelőbb I l l m a n n József vegyes kereskedő üzletét törtek fel, de csak 4 liter pálinkát és 1 frt 50 kr. készpénzt emelhettek el, mert a házbeliak észrevették és elkergették a jó madarakat. Ugyanez éjszakán S i l b e r m a n n Gyula szatócs kereskedőnél is betörtek innen is pálinkát, meg szivart és egy kevés pénzt vittek el. A jómadaraknak az sem volt elég. Mindjárt utána ellátogattak a sörház utozában lakó M a u n e r József földműveshez és felfeszítve az utozára nyiló ablakát, elloptak egy dunyháját, és egy párnáját. A osztrák még eddig eredmény nélkül nyomozza a vakmerő betörőket.

— **A királysértő páter botránya.** Érdekes tüntetést rendeztek Kunszentmártonban. A mint ugyanis onnan írják, ugyancsak kiadták az utját L e p s é n y i páternek, a ki mint annak bizonyos pártnak, melyet a mágnás tagjai néppártnak oszfolnak, állítólagos képviselőjelöltje jelent meg ott, hogy föl-kavarja a város lakosságának nyugalma. A

nagykunok nem felejtették el, hogy Lepsényit királysértésért ítéltek el és vacárnap ők is kimondták ítéletüket. Este idején a himnusz énekelve járták be a várost és sűrűn hangzóttak a kiáltások:

— Eljén a király!

— Le a királysértő Lepsényivel!

A tüntetés után a nép a legszebb rendben széteszloct. A legtekintélyesebb birtokos polgárok vettek részt a tüntetésben. Lepsényi a fogadtatás után elszellett a derék kunok városából.

— **A német császár testvérhuga Budapest.** Vilmos német császár testvérhuga, S a r o l t a a szászmeiningeni uralkodó-hercege felesége tegnap a kiállítás megtekintésére T e o d o r a leányával R h o e d e r báró őrnagy udvarmestere, D i e s k a n kisasszony udvarhölgye kíséretében két komornával és egy inással délben 12 óra 55 perckor Budapestre érkezett a berlini expressz vonattal a keleti pályaudvarba. Az érkező hercegné üdvözlésére megjelent a pályaudvarban a budapesti német konzul, a ki a hivatalos fogadás helyett röviden pár szóval adott örömeinek kifejezést a hercegné megérkezése fölött. A keleti pályaudvarból egyenesen a Hungária-fogadóba hajtottak, a hol a szigorú inkognitóban utazó hercegné és kísérete számára a távirati uton megrendelt első emeleti hét szobából álló lakást foglalták el. Megérkezvén átköltöztek a fogadó éttermében megreggeliztek. Reggeli után kihajtottak a kiállításba, majd a főváros utcáin sétáltak. Este hét órakor ismét a Hungária éttermében megebedtek, azután pedig az operába mentek Hunyady László előadására. A hercegné legalább egy hétig marad Budapesten.

— **A szerelem igazán vak.** A Debreczenhez közel fekvő Kava községben kettős gyilkosság történt. Egy jómodu gazdálkodó család fiatal tagja vetélytársa helyett két ártatlant lőtt szíven. Az eset a következő: B a g o n y a Márton és M o l n á r László, jómodu szülők gyermekei, együtt szerettek egy kabai leányt. Féltekénységéből heves szóváltás támadt köztük, majd birokra mentek és Molnár László csufosan elverte Bagonya Mártont. Bagonya bosszút esküdött ellene és folyton töltött revolverrel járt, hogy a hol találja, ott megöli Molnárt. Tegnap este Bagonya a sötétben fölsimarte hangjáról vele szemben jövő vetélytársát. Molnárral együtt jött Bagonyának két legjobb barátja, V é g h Antal és G e r e Elemér. Bagonya, ki csak Molnár hangját hallotta, hirtelen elővette revolverét, gyors egymásutánban négyszer feléje lőtt. Az egyik golyó Véghet halálosan megsebesítette, a másik Gere Elemért szíven találta. Molnár sértetlen maradt és fokosával hatalmas ütést mért Bagonya fejére, a ki lerogyott. A két ártatlan áldozatot szüleik lakására vitték, Bagonyát a osztrák elfogták.

— **Rövid hírek.** Nagy-Enyeden Leitinger Mór kereskedő a sétatéren agyonlőtte magát. — Szentesen Csakó Péter kocsiával elgázolta Hoffmann Jakab négyéves kis leányát. A vigyázatlan embert elfogták. — Nagy-Lucskán Balog Lászlóné, volt községi bíró neje, a miatt való bánatában, hogy férje megöregült, a kutba ugrott és belefullt. — Kanicsa temesmegyei községben egy román paraszt szomszédját hét forint tartozása miatt lelőtte. A gyilkost elfogták. — Boba salamegyei községben negy tiz pusztított, amelynek 14 lakóház esett martalécul, összes melléképületeivel együtt. A gabona- és a takarmánykészlet is elégett. A kárt 6000 forintra becsülik. — Rómában távirat jelenti: Az oiaas trónörökös esküvőjén a vőlegény násznapja II. Vilmos császár lesz, a menyasszonyé II. Miklós czár. — Londonban tegnap egy ember bombát hajított a szabadkőművesek palotájába. A bomba nagy szajjal robbant fel, de kárt nem tett senkiben. — Pelmarsch angolországi községben egy ördült farmer rálőtt az uradalma intézőjére, súlyosan megsebesítette, azután a puska tusával agyba-főbe verte a szerencsétlent. Az ördült ekkor észrevette, hogy áldoata még nem adta ki a lelkét, nagy kést hozott tehát és levágta a fejét. — A „New-York-Herald” jelenti Rio de Jansiróból, hogy Corwalho volt külügyminisztert a pályaudvaron egy képviselő Moraes elnök jelenlétében agyonlőtte. A gyilkos 8 golyót lőtt Corwalho mellébe.

HYMEN.

Lászlóffy Béla aradi törvényszéki aljegyző szeptember 5-én tartotta esküvőjét Brassóban

Purcell Gizella kisasszonya Purcell Béla báró, brassói posta- és táviró főfelügyelő, volt aradi postafőnök szép leányával.

GYÁSZROVAT.

† Dogariu Anna elhunytáról részvétellel vettük az arabai gyászlapot. Özv. Dogariu Julia mint anya és, Juliamint testvér fájdalomtól telt szívvel tudatják rokonság és ismerőseikkel szeretettel és felejtethetetlen leány és testvérük Annának halálát, mely nagy fájdalmak után ma, szeptember 9-én eggyel 7 órakor életének 28 évében váratlanul következett be. Az elhalt földimaradványai, csütörtökön szept. hó 10-én d. u. 4 órakor fognak Tökölly tér 8 számú lakásukról, a gör. kat. rom. szentegyház ritusa szerint a felső temetőbe örök nyugalomra helyeztetni. Arad, 1836. szept. hó 9-én. Legyen könnyű hantja és felejtethetetlen emléke!

TANÜGY.

(—) Az iskolaszék ma délután 5 órakor a városi közgyűlés után kitűzött tárgysorozatát okvetlenül le fogja tárgyalni, miről a tagok ez uton is értesítettek.

(—) Meghívó. Az Arad vidéki tanítóegyesület központi választmánya ma, csütörtökön, ülést tart, melyre a tagokat tisztelettel meghívja az elnökség.

(—) Új állami iskola. Az arad-buttyini új állami elemi iskolájánál a beiratások e hó 4-től folytak. Az előadás ma szeptember hó 10-én kezdődik isteni tisztelettel. A szomszédos községekből is számos tanuló jelentkezett a tandíj olcsósága folytán. A tandíj a helybelieknek 1 forint, a vidékieknek 2 forint. Az egészen szegény gyermekek ingyen oktattnak, sőt taneszközöket is kapnak.

TÁVIRATOK.

A király Budapesten.

Budapest, szeptember 9. (Saj. tud. táv.) Ő Felsege e hó 24-én a fő- és székvárosba jön, honnét másnap a Vaskapu megnyitásához utazik. A király visszatértekor két hétig a fővárosban marad.

Horánszkybeszéde.

Budapest, szept. 9. (Saj. tud. táv.) A képviselőház folyósóján ma élénk diskussio tárgyál szolgált Horánszky Nándor beszámoló beszéde. Általános az a meggyőződés, még ellenzéki körökben is, hogy a beszéd egésze nem egyéb, mint a fuzió felajánlása. Ez nyilvánvaló különben is, a fontos az: de vajjon meglesze a fuzió? Erre a kérdésre már nem olyan pozitív a felelet. Még a szabadelvűpártban is szívesen veszik, ha Horánszkyék csatlakoznak, de természetesen azt a csatlakozást feltételek nélkül kell megtenniök. Mig ellenzéki részről ezt a feltétlenséget nem tartják valószínűnek, addig nagyon sokan azon a véleményen vannak, hogy ha a csatlakozás megtörténik, annyival inkább megtörténhetik minden feltétel nélkül, mert Horánszky beszéde után minden feltétel nélkül is csatlakozhatnak a szabadelvű párthoz a nemzeti pártnak csatlakozására kész hívei.

Abben megegyeznek az összes vélemények, hogy ha Horánszkyék csatlakozása tényleg megtörténik, a nemzeti párt másik része egyidejűleg kezdet fog a néppárttal.

Egy interpelláció.

Budapest szept. 9. (Saját tud. táv.) Schmidt, a miért intést kapott Erdély igazságügyi minisztertől, hogy ká-

ros irányu működését hagyja abba (valószínűleg szocialisztikus irányu vallás alapításról van szó, melynek Schmidt Budá mintegy 500 hivat szerzett), a Magyarországon állásáról lemondó nyers, zavaros levelet intézett az igazságügyi miniszterhez. Mint hírlik, ebben az ügyben interpellálni fogják a miniszter.

Szapáry reaktiválása.

Budapest, szept. 9. (Saj. tud. táv.) Egy könyvomatossnak azt a híret, hogy rövid idő leforgása alatt ismét Szapáry Gyula gróf kerül hatalomra, élénk derűtség között kommentálják. Ennél a derűtségnél azonban ez a hír többet nem tudott eredményezni.

A gabnatözsde zárva.

Budapest, szeptember 9. (Saj. tud. táv.) Az izraeliták ujévi ünnepe miatt a gabonatözsde ma zárva volt.

Leégett falu.

Liptószentmiklós, szeptember 9. (Saj. tud. táv.) Vavrisó faluban ötven ház, köztük a templom is, leégett. Négy ember belehalt a tűzbe.

A csár utja.

Kiel, szeptember 9. (Saját. tud. táv.) A csár ma a »Sarkcsillag« yachton elutazott a németk hadihajót üdvözlő ágyulövései és a legénység viharos hurrázása közepette.

Fölhívás a lázadásra.

Athén, szeptember 9. (Saj. tud. táv.) Thenszáliában olyan fölhívást terjesztenek, mely a maczedonokat föllázadásra sürgeti, hogy mentsek meg Maczedoniát.

Miniszter és korcsma-kontó.

Belgrád, szeptember 9. (Saj. tud. táv.) Egyik itteni ellenzéki lap Novakovic miniszterelnökről azt állítja, hogy óriási visszaéléseket követett el a vasuti szabadjegyek osztogatásával. — Allítólag apró korcsma-kontókat is szabadjegyekkel fizette ki.

A szerb hadgyakorlatok.

Belgrád, szeptember 9. (Saját. tud. táv.) Az őszi hadgyakorlatok alkalmából, melyeken a király is jelen lesz, két teljes hadosztályt fognak összpontosítani.

Verekedő törvényszék.

Belgrád, szept. 9. (Saját tud. távirata.) Caljevoban a minap lefolyt törvényszéki tárgyalásnál, a törvényszéki kollegium 3 bírāja nem tudott az ítéletre nézve megegyezésre jutni, miből kifolyólag oly heves vita fejlődött ki, hogy a vádlottak azok védői és ott lévő közönség jelenlétében verekedni kezdtek.

A maczedonai kéreés.

Saloniki, szept. 9. (saj. tud. táv.) A Lariában és Trikalában lévő görög bizottságok melyek a maczedonai felkelést szitják, igen élénk tevékenységet fejtenek ki a új felkelő bandákat szerveznek. Az itteni görögök azt hiszik, hogy a nagy hatalmak a maczedonai kérdést valami módon megoldani szándékoznak. Nevezett bizottságnak a smyrnai, alexandrai, máltai, triesti, marseillesi, nápolyi, messinai görög koloniák tekintélyes pénzüsszeget küldöttek.

IDEGENEK NEVSORA.

— Szeptember 9. —

Fehér Kereszt szálloda: Cosiner Lajos kereskedő, Budapest. Brivotzky Albert kereskedő, Budapest. Karlovsky Géza gyógyszerész, Budapest. Vilhelm Károly magánú, Elek. Dr. Chapauk Sándor ügyvéd, Genf. Károly Viktor kereskedő és fia. Buziás. Nagy Adolf vasügynök, Pécs. Porker Ede földművelő, Lőcse. Elbogen Gyula utas, Bécs. Kolohlin Albert mérnök, Bécs. Rosenthal Bernát mérnök, Bécs.

Vass szálloda: Weiss Emil kereskedő, Budapest. Guttman Gyula kereskedő, Budapest. Dr. Schöber Béla igazgató, Budapest. Pfeifer Gyula kereskedő, Budapest. Hoffmann Adolf kereskedő, Budapest. Brück Gyula orvos, Taus. Papp János joghallgató, Arad. Weiss József kereskedő, Német-Boksán. Böhm Sándor birtokos. Szeged. Baumann Károly kereskedő, Berlin. Berger Károly kereskedő, Bécs. Grosz Mór kereskedő, Bécs. Kohn Simon kereskedő, Bécs. Fichler Károly kereskedő, Bécs.

KIS LOTTO.

Brünni:

56, 13, 9, 61, 12.

Felelős szerkesztő: Vass Géza.

NYILTTÉR.*

Probst Károly és Társai

Aradon, Atzél Péter-utca 3.

Tisztelettel ajánljuk a nagyérdemű közönségnek ujdonságainkat nagyválasztékban

Divatkelmék

60 krtól minden árban 7 frtig, ugyszintén

fekete kelmékben;

fekete és szines selymek, bársonyok, férfi divat áruk, takarók, szőnyegek és függönyök.

Női felöltők

dus választékban a legujabb faconokban. Ugyanezek mérték után is kitünően készítettnek.

KELENGYÉK.

Kelengye árukban

uj szállitmányok érkeztek, remek kiállításban s nagyválasztékban.

Raktáron több mint 1000 min-tadarab van,

ugy olcsó, mint a legfinomabb minőségben.

KELENGYÉK

nálunk csak a legjobb vászonból, kezesség mellett készítettnek és a versenyt bármely budapesti vagy bécsi czéggel felverszszük.

ÖLTÖZÉKEK

a legdivatosabb faconokban saját női szabóságunkban minden árban készítettnek.

Becses pártfogást kérve, maradtunk

mely tisztelettel:

Probst Károly és Társai

1255

Aradon.

Egy hosszú szőrű, fekete vizsla kutya talpa sárgás, farka bojtos elveszett.

A megtaláló kéretik azt Deák Ferenc-utca 11. sz. a. illő jutalom mellett átadni.

793/1896. g. sz.

Aradi légszeszvilágítási vállalat.

Hirdetmény.

Van szerencsénk a t. közönséget értesíteni, hogy a légszesz igénybevételenek megkönnyítése végett hajlandók vagyunk légszeszbevezetést kívánatra ingyen létesíteni olyképp, hogy díjtalanul létesítjük a világítási berendezést két csőnyílásra, valamint a berendezést a főzéshez. Ezen előnyökkel szemben az új bérlő kötelezettséget vállal, hogy három egymást követő éven át 36 forint 50 krnyi, azaz naponként átlag legalább 10 krnyi légszeszt fog fogyasztani. A kötelezett fogyasztás tehát ezekhez képest aránylag egészen jelentéktelen.

A világítási készülékeket, lírákat, lámpákat a fél fizeti. Az Aradi légszeszvilágítási vállalat jelenékeny mennyiséget tart raktáron. — A légszeszmérőkért, valamint a főzőkészülékért jelentéktelen havi bér fizetendő. — A légszesz ára a következőleg lett leszállítva:

Világítási célra köbméterenként 16 kr.
Fűtési, főzési és motoros célokra 8 1/2 kr.

Nagyobb légszeszberendezés esetén az igazgatóság más kedvező megállapodásra is hajlandó lépni a felekkel.

Kéretik a t. közönség kívánatait szóval, vagy írásban a vállalat irodájához intézni. A személyzet a legnagyobb előzékenységgel s szíves készséggel nyújt minden felvilágosítást.

1067

Árverési hirdetmény.

Arad sz. kir. város gazdasági széke az eddigi Leopold Mór által bére t ménes völgyi 1. 2. 3. 4. 5. 6. 7. számú legyenként 25 hold és 8. számú 9800/1100 hold föld bérbeadása iránt f. évi szeptember hó 14-ik napján d. o. 10 órakor árverést tart.

Kikiáltási-ár évenként és holdankint 12 frt 51 kr évi bér.

Bánompénzül leteendő a kikiáltási ár 10%-a készpénzben vagy elfogadható értékpapirokban. Az árverésen részt lehet venni szóbeli és írásbeli ajánlatokkal.

Az írásbeli ajánlatok lezártan a szóbeli árverés megkezdése előtt nyújtandók be, s csak akkor vétetnek figyelembe, ha azokhoz a bánompénz mellékelve van, s ha az ajánlatot tevő kijelenti, hogy az árverési feltételeket ismeri és elfogadja.

Az árverési feltételek a gazdasági tanácsnok úrnál az árverést megelőzőleg is megtekinthetők.

Arad szab. kir. város gazdasági székeének 1896. évi szeptember hó 7-én tartott üléséből.

Kiadta:

Vannay,
aljegyző.

Szent-Terézia,

czukrozott vértisztító és hajtó-labdacsok.

Fájdalom nélkül hatnak és mindennemű káros anyagtól mentesek. Bármikor is bevehetők. Gyermekek is aggály nélkül szedhetik.

Rövid idő alatt a meglepőbb sikert eredményezik. Kitiűnőnek bizonyultak gyomor fájalmak, hámorhoidák, szorulás, májbaj, étvágytalanság, szédülés, vértudulást, felfuvódást, felbőffogés, gyomorégés és vese-bajoknál.

Tisztítják a gyomrot a nyálkától, melyek emésztési nehézséget, fejfájást, gyomorfájást, émelygést eredményeznek. **Ára 15 kr.** Csak is akkor valódi, ha minden dobozon a Szent-Terézia képe látható.

Készíti:

Földes Kelemen

gyógyszertára ARADON.

Raktára nevezetesebb orvosi és gyógyszerészeti különlegességeknek.

16636/1896.

Hirdetmény.

A nagyméltóságú m. kir. miniszter ur 8743-IV-3/1895 szám alatt kelt rendelete nyomán ezennel közhírré tesszük hogy mindazok, kik a lóhere és lucerna mag — féléket vásárolnak, vagy vetőmag gyanánt eladnak, és megakarnak arról győződni, hogy ezen vetőmagvak aranka mentesek-e? arról hogy miként győződhetnek meg, — a szabályzatot a városi levéltárban a hivatalos órák alatt bármikor megtekinthetik.

Arad, 1896. évi augusztus hó 1-én.

A városi tanács.

78/1896. k. p. v.

Hirdetés.

Arad sz. kir. város választó kerületében a folyó évben kiigazított és az 1897-ik évben érvényesül birandó országgyűlési képviselő választók névjegyzéke ellen beadott felszólalásokra és észrevételekre hozott határozatok folyó évi szeptember 20-tól 30-ig Arad sz. kir. város polgármesteri hivatalában közszemlére kitétetnek, hol azok a hivatalos órák alatt megtekinthetők.

Arad sz. kir. város központi választmányának 1896. évi szeptember hó 2-án tartott üléséből.

Kiadta:

Institóris Kálmán
főjegyző,
központi választmányi jegyző.

2484/1896. p. m.

Hirdetmény.

A városi adóügy osztály a város területén legtöbb adót fizetők névjegyzékét a törvényhatósági bizottság legtöbb adót fizető tagjainak 1897. évre való összeállítására czéljából bemutatván, az az 1886. évi XXI. t. cz. 25. §. rendelkezéséhez képest a f. hó 11-től kezdve 8 napra megtekintés s esetleges felszólalhatóság végett hivatalomban kitétetik.

Aradon, 1896. évi szeptember hó 8-án.

Salacz Gyula
kir. tanácsos
polgármester.

A munkácsi uradalom gyógyvizei

hazánk legkitűnőbb forrásai közsé számítottak és elsőrendű orvosi szaktekintélyek által a legjobbnak ajánlottak és pedig:

a SZOLYVAI

forrás

köszvény és gyomorbajok
specíficuma

hólyagbajoknál, vesekőnél, húgyhomoknál, a légutak hurutos bántalmánál, sárgaságnál s elzsírosodás ellen stb.

E két víznek védjegye.

a POLENAI

forrás

köszvénynél, a húgyutak hurutos bántalmánál, Diabetsusnál, torok, gége és hörgők hurutjainál, gyomor- és bél-bajoknál Chlorosis Atonia stb.

A „LUHI ERZSÉBET“ forrás medve védjeggyel.

rendkívül kellemes ízű és üdítő savanyu-víz. A légző szervek üdült hurutos bántalmánál tulságos gyomorsav képződésnél

Védjegye.

üdült gyomorhurutnál, étvágytalanságnál, fertőző járványos betegségeknek, mint diaeteticus ivó víz.

Kapható: Aradon és környékén minden kiválóbb fűszer és csomagkereskedésben.

Főraktár az egész délvidékre Temesvártt:

Pápaffy Szever úrnál

hol kereskedők részére az uradalom által megszabott legjutányosabb árban szolgáltatnak ki ezen vizek.

1297